

بررسی سیر تاریخی زبان طبری در سلسله پادوسبانیان رویان ، شمال ایران

سیدعلی اکبر حسینی^۱، رمضان صیقل^۲

۱-دانشجوی دکترای تاریخ اسلام ، دانشکده انسانی ، دانشگاه آزاد واحد نور،مازندران،ایران

۲-استادیار دانشکده تاریخ اسلام ، دانشکده انسانی ، دانشگاه آزاد واحد نور،مازندران،ایران

چکیده

این تحقیق با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی در چارچوب زبانشناسی تاریخی در صدد آن است که با مستندات و مطالعات تاریخی در حوزه زبان (سکه ها ، کتیبه ها ، مقالات) به جواب این مساله یعنی چگونگی و چرایی سیر تاریخی زبان طبری در شمال ایران در سلسله پادوسبانیان رویان، پردازد. در چرایی این سیر زبانی؛ الف- باتوجه به اینکه گفته می شود که حاکمان این سلسله محلی یعنی پادوسبانیان از نسل ساسانیان بوده اند و شروع حکومتشان همزمان و هم دوره با سلسله های هم خانواده خودشان(باوندیان ، دابویگان ، سوخرائیان) بود. در واقع همه آنان میراث دار فرهنگی، اجتماعی و تاریخی از جمله زبان اجدادشان، ساسانیان بوده اند. ب- استقلال و تداوم طول عمر این سلسله محلی ج- وجود آثار فاخر علمی و ادبی به این زبان . اما در چگونگی این سیر زبانی؛ الف- زبان نوشتاری در این سلسله، از فارسی میانه با خط آرامی سپس به زبان فارسی دری و امروزی و بعد با خط اصلاح شده کوفی متحول شده است . اما یک دوره آشفستگی زبان از ورود اعراب به سرزمین ایران در ابتدای قرن اول تا سال ۳۸۰ ه.ق وجود داشت که زبان نوشتاری در کار دیوانی ، عربی به خط کوفی شد و بر گفتار هم تاثیر گذاشت. ب- زبان گفتاری در این سلسله باتوجه به تغییرات داخلی و بیرونی زبان از شکل پارتی ، به طبری قدیم و سپس طبری جدید متحول شد که هنوز مورد استفاده است. این بررسی و تحقیق بیشتر به مطالعه ی طولی یا در زمانی زبان طبری پرداخته است

کلید واژه: سلسله پادوسبانیان ، دوره اسلامی ، زبان، سیر تاریخی، رویان

۱- مقدمه:

زبان در طول تاریخ یا بوسیله عوامل داخلی (درون زبانی) یا عوامل خارجی (برون زبانی) همیشه تحت تاثیر بوده است و این ویژگی زبان های زنده دنیا است که برای بقا نیاز به تغییرات دارند که زبان فارسی از این بابت بی بهره نبوده است. در امتداد مطالعات تغییرات تحول زبان فارسی از شاخه زبان پارسی به شاخه زبان شمال غربی می رسیم که یکی از شاخه های زبانی آن (نباید گفتگوش) زبان طبری است.

زبان طبری از زبان پارسی شاخه گرفته شده است. این زبان وقتی که بیشترین عمر خود را با سلسله ای به نام سلسله پادوسپانیان رویان می گذارند دیگر زبان مادری اش زبان پارسی، زبان رسمی ایران نبود و زبان فارسی پهلوی (میانه پهلوی) و بعد ها شاخه های آن فارسی دری و فارسی جدید رسمی شدند و ماندند. اگرچه زبان طبری در شکل گفتاری از طبری قدیم به طبری جدید و گویش های مختلفی متحول شده است.

مطالعات زبانی در این سلسله گاوبارگان ساسانی به چند دلیل مورد اهمیت هستند: ۱. از نظر طول عمر این سلسله که حدود ۱۰۰۰ سال است (از ۲۲۰ ه.ق تا ۱۰۰۶ ه.ق).

۲. از نظر هم آغاز و هم عصر بودن با ظهور اسلام.

۳. از نظر تمایز بین زبان گفتاری و نوشتاری در طول این سلسله.

این مطالعه به بررسی توصیف سیر تاریخی زبان طبری دلایل ماندگاری اش در دوره اسلامی که همزمان با طول عمر سلسله پادوسپانیان می باشد می پردازد و به تحولات زبانی مثل آوایی، صرفی و نحوی کاری ندارد. و درصدد است تا به چرایی و چگونگی سیر زبان طبری از منظر تاریخی بپردازد.

منابع مطالعاتی در حوزه زبان طبری قدیم بسیار اندک است به ویژه در حوزه ی در زمانی این زبان در دوره طولانی این سلسله بزرگ که اصلا مطالعه ای انجام نپذیرفت. مگر در حوزه آوایی، صرفی و نحوی گویش های این زبان که اندک مطالعه آکادمیک انجام پذیرفت.

مطالعاتی که اشاره کوتاه سیر تاریخی زبان طبری داشته اند؛ از جمله علی اکبر عابدیان کاسگری، در دو مقاله اشاره به زبان طبری دارد به ویژه در مقاله ی (دوره های ادبی، زبانی، طبری)، زبان طبری را بعنوان یک زبان رسمی میشناسد و سه دوره ی ادبی؛ کهن، میانه و نو را برایش تعریف میکند و نیز به آثار این دوره اشاره دارد. که زبان نوشتاری طبریسابقه ده تا پانزده قرن نگارش را و بیشترین سابقه نوشتن در قسمت دیوانی را نیز در کارنامه خود دارد.

نعیمائی عالی که در مقاله (کتیبه های ملک کیومرث)، اشاره ای دارد به زبان کتیبه ها که زبان عربی و زبان فارسی دری است. اعظمی سنگسری در دو مقاله ی خود تحت عنوان (سکه های طبرستان) و (سکه ای یکتا و بی همتا از دژ الموت) اشاره به زبان مورد استفاده در این سکه ها دارد. نیستانی و حاجی تباردر مقاله ی (بررسی اوضاع اجتماعی، فرهنگی دابویگان) نیز اشاره به سکه ها و زبان آن دارد که هم عصر دوره اول پادوسپانیان است.

حاجی تبار هم در مقاله (نشان شناسی مذهب شیعه علویان بر مسکوکات) نیز همین اشاره کوتاه را دارد. برجیان در سه مقاله (بررسی گویش کجور)، (بررسی گویش یوشیج) و (بررسی گویش های البرز مرکزی) به اشعار طبری قرن های چهارم متن های مانده ی تاریخی اشاره دارد. حسن هاشمی رزج آباد هم در مقاله (بررسی و شناسایی آثار تمدن رویان) اشاره ای به کتیبه های ملک کیومرث و زبانش دارد.

واژه پادوسبان دارای املا متفاوتی است از جمله پادوسپان، بادوسبان و نیز فادوسفان نیز می باشد.

۲-سلسله پادوسبانیان رویان شمال ایران:

سلسله پادوسبانیان رویان شاخه گاویارگان از سال ۲۲ تا ۱۰۰۶ (ه.ق) زمان شاه عباس اول (۹۹۴ تا ۱۰۳۸ قمری) بر رستمدر (شهر های رویان، نور، کجور) یعنی سرزمین های بین گیلان و آمل حکمرانی می کردند. (اعظمی سنگسری، ۱۵، ۱۳۵۴).

همزمان با این شاخه گاویارگان، شاخه اولشان که به مدت ۱۱۹ سال بر گیلان و مازندران حکم می راندند و به رسم ساسانیان، نیای خود سکه زدند. اما پادوسپانیان سکه ای ضرب نکردند. (اعظمی سنگسری، ۴، ۱۳۵۲).

سلسله پادوسبانیان شروع حکومتشان با گیل گاوباره و فرزندش پادوسپان یکم بود که در آغاز لقب اجدادی به نام اسپهبد را استفاده می کردند اگرچه لب دریا و دشت رویان را گاهی امرای عرب و داعیان علوی و امرای خراسان تصرف می کردند. اما نواحی کوهستان همچنان در تصرفات این سلسله بود. سلسله پادوسپانیان به سه گروه یا دوره تقسیم میشود.

۱- اسپهبدان ۲- استداران ۳- ملکان. (اعظمی سنگسری، ۱۵، ۱۳۵۴-۱۴). که در نهایت این سلسله در سال ۱۰۰۶ ه.ق توسط شاه عباس اول سقوط کرد که در این برهه از زمان سه شاخه ی مهم از این سلسله وجود داشته اند الف-شاخه نور ب-شاخه کجور ج-شاخه لاریجان که بعدها شکل گرفت اینان همگی از فرزندان ملک کیومرث یکم بودند. (اعظمی سنگسری، ۱۴۲، ۱۳۵۴-۱۴۱).

از قرن هفتم واژه ی رستمدر بجای استدار و حتی بجای ولایت رویان کاربرد پیدا کرد و رویان به شهر کجور اطلاق داده شد (یوسفی، ۷۶، ۱۳۹۲).

۳- رویان (در دوره پادوسبانیان):

رویان بعنوان شهر برای کجور فعلی ولی برای ولایت رویان شامل شهرهای کجور، نادل، پایدشت، کلار، سعیدآباد و چالوس استفاده میشد که در شمال غربی طبرستان واقع شده بود و شهرهای چالوس، نوشهر و نور شهرهای جلگه ای و کالج، کجور، بلده، لایویج و حتی نادل امروزه جزء مناطق کوهستانی بودند که البته در دوره های مختلف حاکمان، رویان مرزهای متفاوتی داشت بطوری که مناطق مثل لواسان و قسمتی از شمیران، هراز و دهکده های رودخانه جاجرود و کرج رود را هم در بر می گرفت. (یوسفی، ۴۱، ۱۳۹۲-۳۸).

۴- زبان ایران (دوره پادوسپانیان):

زبان کشور ایران از سرشاخه ی هند و اروپایی است که سپس به شاخه ی هند و ایرانی (آریایی) نهایتاً به شاخه زبان ایرانی باستان میرسد. که حاصل آن دو زبان ، زبان اوستایی و زبان پارسی باستان است که گویش های نزدیک به هم داشته اند. (خانلری، ۱۳۸۷، ج ۱، ۱۷۶-۱۷۴) و زبان ایرانی را میتوان به سه دسته از نظر دوره تقسیم کرد الف_ دوره ی باستان ب_ دوره میانه پ_ دوره جدید (که انتهای دوره میانه تا دوره جدید سلسله پادوسپانیان حیات داشت). دوره میانه در واقع از تاسیس اشکانی تا پایان سلسله ساسانی بود که از نظر زبانی شامل دوره میانه پهلوی اشکانی و دوره میانه پهلوی (ساسانی) داشته ایم. شاخه میانه پهلوی اشکانی که زبان پارسی (پهلوانیک) معروف بود. زبان رسمی اشکانیان شد که اختلافش با پهلوی ساسانی (پهلوی میانه) در لهجه است و خط نوشتاری آن خط آرامی بود که از هم اقتباس کردند. از انقراض سلسله ساسانیان که با آغاز اسلام همراه بود تا سال ۳۸۰ ه.ق زبان فارسی در آشتیگی و بلا تکلیفی (اجتماعی، سیاسی، فرهنگی) بود. آن هم به علت غالب شدن زبان عربی بر زبان ایرانی بود تا سال ۳۸۰ ه.ق که زبان فارسی دری (جدید) که از خانواده همان فارسی میانه پهلوی است به رسمیت شناخته شد و زبان میانه اشکانی یا پارسی به انزوا کشیده شد و جایش را خواهر زبانی اش، یعنی زبان میانه پهلوی پر کرد. اما امتداد زبان پارسی در شمال غربی ایران که عنوان شاخه کاسپین دارد به انشعاباتی به نام کوردی، گیلکی، طبری، سمنانی، تاتی تقسیم شد. (باقری، ۱۳۸۹، ۶۰-۱)

۵- زبان رویان (دوره پادوسپانیان):

رویان باتوجه به محیط جغرافیایی مشترک با طبرستان، زبانش در زیر شاخه طبری از سرشاخه پارسی (کاسپین) است. (کلباسی، ۱۳۷۶، ۱۶)

در حال حاضر زبان طبری دارای دو گویش رویانی (کجوری) و کلارستاقی دارد که هر یک دارای زیر مجموعه های خودشان می باشند. (مهجوری، ۱۳۳۹، ۲۹)

زبان رویان از منظر گفتاری همچنان که گفته شد از ابتدا دوره سلسله پادوسپانیان حتی جلو تر از اشکانیان، زبان پارسی بود که امروز به طبری شاخه گرفت و همچنان این گویش ادامه دارد.

زبان نوشتاری رویان را براساس مستندات زیر مورد بررسی قرار میدهیم:

۱-۵ سکه ها :

در منابع برای اولین بار ذکر شده است که از یک استندار حاکم در رویان در سال ۳۳۶ ه.ق، سکه ای به نامش در سال های ۳۳۷ و ۳۴۳ ه.ق ضرب شده است (میدلونگ، ۱۳۹۹، ۳۰۵). (اما ذکری از خط و زبان در این سکه نشده است). از آنجایی که ضربخانه ها در دوره های سلسله پادوسپانیان در آمل و ساری بوده و خارج از قلمرو سلسله پادوسپانیان بود. آثار ضرب شده بیشتر مال عمو زادگانشان یعنی دابویگان گاو باره است که همزمان با آنها در طبرستان (آمل) حکومت داشته اند. (اعظمی سنگسری، ۱۳۵۲، ۴ و ۲۵)

سکه های این حاکمان به تاریخ طبرستان ضرب شدند که این تاریخ ابتدایش مصادف با کشته شدن یزدگرد سوم بود و همه به روش ساسانیان و با زبان پهلوی مزین شده اند (خط پهلوی میانه). که حتی عرب های طبرستان هم برای ۳۵ سال بدین شیوه سکه ضرب می کردند (اعظمی سنگسری، ۲۵، ۱۳۵۲ و ۳۳) و آخرین سکه یافت شده از این سلسله به شاهرخ شاه و ملوک کیومرث مربوط است که به فارسی دری ضرب شده است. (موسسه و موزه ملی ملک (بی تا)).

۵-۲- کتیبه ها:

کتیبه های موجود سلسله پادوسپانی فقط برای دوره آخر این سلسله است یعنی دوره ملکان، حاکم ملک کیومرث یکم مربوط است. و اکثرشان مال قبرستان است که زبان استفاده شده فارسی جدید است. اگرچه آیات قرآنی و عبارت های عربی زیاد استفاده گشت (نعیمائی عالی و وثوقی، ۱۱۶، ۱۳۹۷-۹۷).

اسناد زیر هم نشان دهنده زبان نوشتاری و هم گفتاری است که اهمیت بخصوصی دارد.

۵-۳- آثار ادبی و دیوانی:

(این آثار ارزش بسزائی در مقایسه زبان طبری قدیم با زبان طبری جدید دارد)

آثار مکتوب از بزرگان رویان اندکی باقی مانده است مثل قطب رویانی که شاعر توانمندی بود و در قرن هفتم در عصر استندار شراگیم زندگی می کرد شعر به جا مانده او ترجیع بند به زبان طبری است (ابن اسفندیار، ۱۳۸۹، ص ۶۲ و مرعشی، ۱۳۶۸، ۶۰). یا رضا خراط اهل چمستان بود که آثارش به صورت نقل و قول بر سر زبان ها همچنان ماندگار است. نصیری، رویا، (۱۳۹۷).

آثار مناطق دیگری از طبرستان (بیشتر آمل) از زبان طبری وجود دارد مثل آثار استاد علی پیروزه و دیگری دیواره وز یا مسته مرد و یا نامه ای که در کتاب ابن اسفندیار آمده است یا ابیات طبری بی نام و نشان که در کتاب های اولیاء آملی، شیخعلی گیلانی، مرعشی ذکر شده است که بعضی از اشعار مثل شعر های استاد علی پیروزه و مسته مرد مال قرن چهارم قمری است (برجیان، حبیب، ۲۰۱۴). و آثار عصر حاضر طبری از شهر بلده از ولایت رویان قدیم، اشعار نیما یوشیج است. قیصری، جلیل، (۱۳۹۵)

۶- بحث و نتیجه گیری:

زبان طبری در طول سلسله پادوسبانیان مثل هر دوره زمانی دیگر تحقیق در حوزه های مختلف زبانی (صرفی، نحوی و آوایی) به خود گرفت. ولی زبان دیوانی، زبان فارسی میانه در ابتدا و سپس فارسی دری یا جدید بود. سکه های دوره عموزادگان این سلسله، دابویگان نشان می دهد که زبان دیوانی فارسی میانه با خط آرامی بوده است که بعد از دابویگان امرای عرب هم برای ۳۵ سال به خط آرامی سکه ضرب کردند (زبان فارسی میانه) و بعد ها تا سال ۳۸۰ ه.ق به زبان عربی در ایران جولان می داد تا اینکه در همین سال زبان فارسی دری بعد از (خلاء زبانی - حکومتی) در امتداد فارسی میانه با حجمی از لغات عربی به رسمیت شناخته شده اگرچه در خلاء یاد شده زبان عربی رسمیت حاکمیتی داشت اما

دلیل نشد که رسمیت مردمی پیدا کرده باشد چرا که زبان فارسی به ترتیب از میانه تا دری در بستر جامعه جاری بود و با فرهنگ عامه سرشته شده بود. اما زبان طبری تا سال ۳۸۰ ه.ق با توجه به آثار بجا مانده از آن تصنعی تر از زمان حال بود و عاری از واژه های عربی و حتی فارسی میانه خود بود اما با توجه به این خلاء (زبانی-حکومتی) الف-واژه های زیادی از زبان عربی وارد زبان طبری شد. ب- زبان فارسی دری بخاطر رسمیت و حاکمیتش نیز تاثیر واژگانی زیادی بر زبان طبری گذاشت. ج- آثار قرن چهارم بجا مانده از استاد علی پیروزه و مسته مرد را زبان طبری قدیم میتوان گفت اما سلیس و روان بودن زبان دری و علت هایش را میتوان به زبان طبری هم نسبت داد که عامل سلیس و روان بودنش شدند و از قرن پنجم به آن زبان، زبان طبری جدید (نو) میتوان گفت. امتداد خانوادگی زبان طبری رای سلسله پادوسپانیان برای ولایت رویان از پارتی شروع میشود که در موازی زبان فارسی میانه خودش را به زبان طبری جدید (حال) رساند که اکنون زبان مردم طبرستان و مردم منطقه رویان است.

در نتیجه گیری آن می توان گفت:

۱. خانواده زبان گفتاری ولایت رویان به ترتیب سیر تاریخی، پارتی، طبری قدیم، طبری جدید می باشد که شاخه ای از زبان فارسی باستان است.

شاخه ی دیگر فارسی باستان به ترتیب فارسی میانه، فارسی دری که شاخه های مختلفی دارد.

۲. زبان گفتاری دوره ی سلسله پادوسپانیان رویان در ولایت رویان، زبان طبری بود که شاخه ای از زبان پارتی است.

۳. زبان نوشتاری در ابتدا این سلسله، زبان فارسی میانه با خط آرامی و سپس آرامی و کوفی تا سال ۳۸۰ ه.ق بود.

۴. ضرورت بر کاوشگری برای مستندات باستان شناسی بیشتری جهت این نوع تحقیقات می نماید. (پیشنهاد)

۵. دوران خلاء زبانی-حکومتی، به دوره ای که آغاز آن از انقراض سلسله ساسانیان تا سال ۳۸۰ ه.ق است که زبان کشور هم تحت تاثیر تاخت و تاز های اعراب دچار آشفستگی شد.

۶. زبان طبری نسبت به خواهرانش (گیلکی، تاتی، سمنانی، کوردی) به زبان پارتی نزدیک تر است.

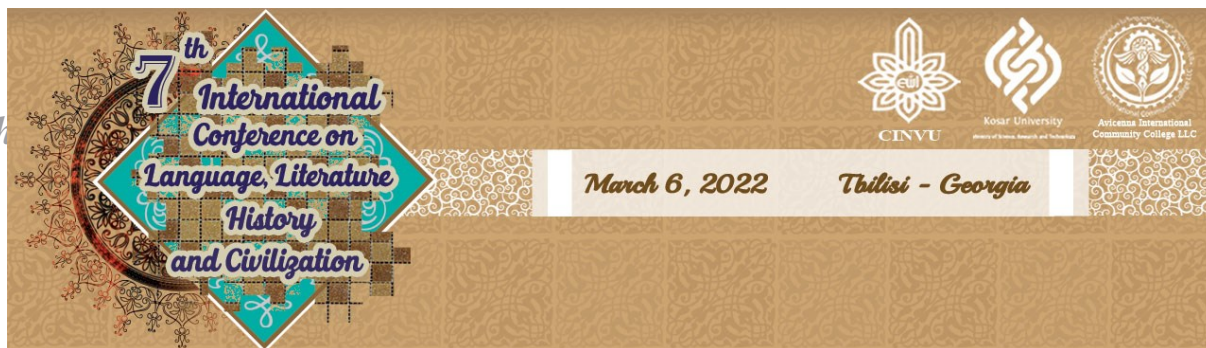
۷. گویش های متفاوت حاصل از یک زبان نشان می دهد که گویش وران در مناطق مختلف قبلا زبان دیگری استفاده می کردند که گویش مختلف گرفت و عامل اصلی تغییر گویش در تاثیرات زبانی قبل از این گویش هاست.

۸. علت بقا این زبان طبری تا به حال می تواند؛ الف-مداومت حاکمان و مردمان در استفاده از زبان طبری. ب-پیشنه و ریشه داشتن این زبان در فرهنگ این سلسله. ج-وجود آثار ادبی و علمی فاخره این زبان

منابع:

- ابن اسفندیار، بها الدین محمد بن حسن، ۱۳۸۹، تاریخ طبرستان، چاپ اول، به کوشش عباس آشتیانی، تهران: نشر اساطیر.
- اعظمی سنگسری، چراغعلی، ۱۳۵۴، گاوبارگان پادوسپانی-بازماندگان ساسانیان در رویان، چاپ اول، تهران: شرکت ابست.
- اعظمی سنگسری، چراغعلی، ۱۳۵۲: سکه های طبرستان گاوبارگان و حکام خلفا، بررسی های تاریخی، شماره ۲ او ۱ سال هشتم، تهران: صص ۱۹۴-۱۵۵
- باقری، مهری، ۱۳۸۹، تاریخ زبان فارسی، چاپ اول، تهران: نشر سیمیا.
- حاجی تبار، مجید، ۱۳۹۳: نشان شناسی مذهب شیعه بر مسکوکات علویان تبرستان، دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، شماره بیستم، بهار و تابستان ۱۳۹۳، تهران: صص ۹۱-۱۰۶.
- عابدینی کاسگری، علی اکبر، ۱۳۹۵: بررسی اعتبار طبقه بندی زبان طبری در زیرگروه گویشها و لهجه های زبان فارسی، نخستین همایش بین المللی زبان ها و گویش های ایرانی کرانه جنوبی دریای خزر، تهران: بی جا
- www.nimayooshij.com قیصری، جلیل، ۱۳۹۵، بررسی زبان تبری و بن مایه های زیباشناختی آن، کلباسی، ایران، ۱۳۷۶، گویشکلاردشت (رودبارک)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، صص ۱۶
- مرعشی، میرسید ظهیرالدین، ۱۳۶۸، تاریخ طبرستان و رویان و مازندران، چاپ سوم، به کوشش محمد حسین تسبیحی، تهران: انتشارات شرق.
- مهجوری، اسماعیل، ۱۳۳۹، تاریخ فرهنگ ساری، ساری: نشریه فرهنگ ساری.
- موسسه و موزه ملی ملک، بی تا، سکه نقره ای امیر کیومرث بن بیستون پادوسپانی با سلطان شاهرخ کورکانی. www.malekmuseum.org
- میدلونگ، ویلفرد، ۱۳۹۹، تاریخ ایران کمبریج، سلسله های کوچک شمال ایران، جلد چهارم، چاپ ششم، مترجم: تیمور قادری، گردآورنده: ا.ال. فرای، تهران: انتشارات مهتاب.
- ناتل خانلری، پرویز، ۱۳۸۷، تاریخ زبان فارسی. جلد اول، چاپ دوم، تهران: ناشر فرهنگ نشر نو. www.mazandmumeh.com نصیری، رویا، بیست سال با ترانه
- نعیمایی عالی، امین و وثوقی، محمد باقر، ۱۳۹۷: تاثیر اوضاع سیاسی و مذهبی مازندران و گیلان در سده نهم. قبرکتیه های ملک کیومرث پادوسپانی، حاکم رویان و رستمدر، پژوهش های علوم تاریخ. سال ۱۰، شماره ۱۰، بهار و تابستان ۹۷، صص ۹۷-۱۱۶.
- نیستانی، جواد و حاجی تبار، مجید، ۱۳۹۶: بررسی اوضاع اجتماعی و فرهنگی اسپهبدان دابویی و ولات عباسی؛ با تکیه بر سکه ها، مطالعات تاریخ فرهنگی، پژوهش نامه ی انجمن ایرانی تاریخ، سال هشتم، شماره ۳۲، صص ۱۵۹-۱۳۱.
- یوسفی، صفر، ۱۳۹۲، جغرافیای تاریخی رویان و رستمدر، تهران: نشر رسانش نوین.

هاشمی زرج، حسن، ۱۳۸۰: بررسی و شناسایی آثار و محوطه های تمدن رویان از دیدگاه باستان شناسی، مجله باستان شناسی، مطالعات هنر اسلامی، صص ۶۳۶-۵۹۸.

Borjjan, Habib, a (2013). Yushij: A dialect of central Alborz. Encyclopedia Iranica. P.130
 Borjjan, Habib, b (2013). The Caspian dialect of Kujur in central Alborz. Journal of the British Institute of Persian Studies. p.235.
 Borjjan, Habib, (2014). The Tabaroid dialects of the central Alborz language convergence between Tabarian Persian. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungarica (4). Pp.427-441

Translation of the Persian sources:

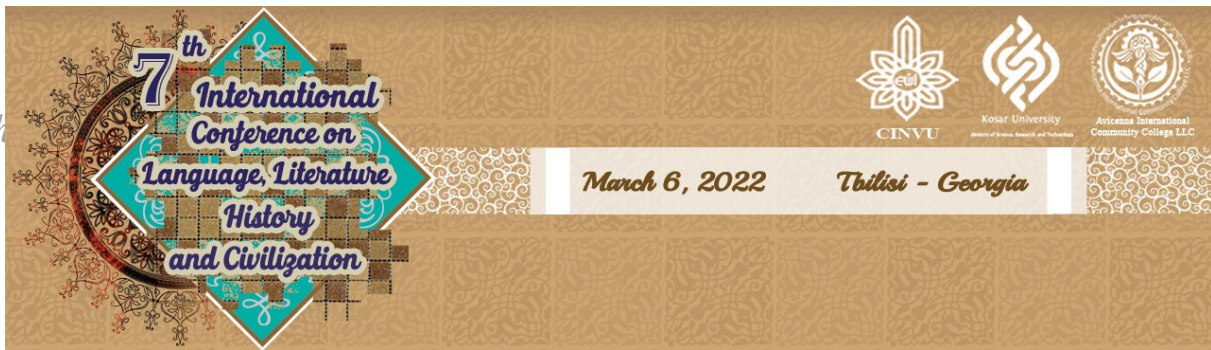
Ibn Esfandiari, Bahauddin Mohammad Ibn Hassan, 1389, History of Tabarestan, first edition, by Abbas Ashtiani, Tehran: Nashr-e-Satir.
 Azami Sangsari Cheraghali, (1975) Padusbanian Gavbaregan of Sassanid survivors in Royan from 22 to 1006 AH. Tehran, Offset.
 Azami Sangsari, Cheraghali (April and May 1973). "Coins of Tabarestan, Gavbaregan and rulers of the caliphs". Historical studies, No. 1 and 2 of the eighth year, Tehran: pp. 194-155
 Bagheri, Mehri, (2010) History of Persian Language, First Edition, Tehran: Simia Publishing.
 Borjjan, Habib, a (2013). Yushij: A dialect of central Alborz. Encyclopedia Iranica. P.130
 Borjjan, Habib, b (2013). The Caspian dialect of Kujur in central Alborz. Journal of the British Institute of Persian Studies. p.235.
 Borjjan, Habib, (2014). The Tabaroid dialects of the central Alborz language convergence between Tabarian Persian. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungarica (4). Pp.427-441
 Haji Tabar, Majid, (2014) Symbolism of shieh Religion on the Alawites of Tabaristan, Two Quarterly Journal of Islamic Art Studies, No. 20, Spring and Summer 2014, Tehran: pp. 91-106.
 Abedini Kasgari, Ali Akbar, (2016) A Study of the Validity of Tabari Language Classification in the Subgroup of Persian Dialects and Dialects, The First International Conference on Persian Languages and Dialects on the South Caspian Sea, Tehran
 Qeisari, Jalil, (2016) A study of the Tabari language and its aesthetic themes. www.nimayooshij.com
 Kalbasi, Iran, (1997) Kelardasht dialect (Rudbarak), Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies, p.16
 Marashi, Zahiruddin (1968) History of Tabarestan, Royan and Mazandaran. By the effort of Mohammad Hossein Tasbihi, Tehran: Shargh.
 Mahjouri, Ismail, (1339) History of Sari Culture, Sari: Sari Culture Magazine.
 Malik National Institute and Museum, Bitan, silver coin of Amir Kiomarsibn Biston Padusbani with Sultan Shahrokh Korkani. www.malekmuseum.org
 Midlong, Wilfer, (1399) History of Iran Cambridge, Small Dynasties of Northern Iran, Volume 4, Sixth Edition, Translator: Timur Ghaderi, Compiler: R.L. Fray, Tehran: Mahtab Publications.
 Naeimaei Aali, Amin and Vosoughi, Mohammad Baqer, (1397) The Impact of the Political and Religious Situations of Mazandaran and Gilan in the Ninth Century. 97
 Nasiri, Roya, twenty years with song. www.mazandmumeh.com
 Natel Khanlari, Parviz, (2008) History of Persian Language. Volume 1, Second Edition, Tehran: Nashr-e Farhang Nashr-e Neo.

Neyestani, Javad and Haji Tabar, Majid,(2017) A Study of the Social and Cultural Situations of EspahbodanDaboui and VelatAbbasi; Based on Coins, Cultural History Studies, Research Journal of the Iranian History Association, Year 8, No. 32, pp. 159-131

Yousefi, Safar, (1392) Historical Geography of Royan and Rostmadar, Tehran: RasaneshNovin Publishing.

HashemiZaraj, Hassan,(2001) A Study and Identification of Relics and Areas of Ruyan Civilization from an Archaeological Perspective, Journal of Archeology, Islamic Art Studies, pp. 598-636

A study of the historical orientation of the Tabari language in the Royan Padusbanian dynasty

Abstract:

This research, using analytical-descriptive method in the framework of historical linguistics, seeks to answer this question with documents and historical studies in the field of language (coins, inscriptions, articles), ie how and why the historical orientation of Tabari language in the north of Iran in the Padusbanian dynasty. Why this historical orientation of language ; A- Considering that it is said that the rulers of this local dynasty, ie Padusbanians, were from the Sassanid generation and their rule began at the same time and period with their own dynasties (Bavandians, Daboygans, Sukhrais). In fact, all of them had cultural, social and historical heritage, including the language of their ancestors, the Sassanids. B- Independence and longevity of this local dynasty C- Existence of magnificent scientific and literary works in this language. But in how this historical orientation of language ; A. The written language in this dynasty has changed from Middle Persian to Aramaic script, then to Dari and modern Persian, and then to the modified Kufi script. But there was a period of language turmoil from the arrival of the Arabs in Iran at the beginning of the first century until 380 AH, when the written language in Diwani's work (Administrative Court) became Arabic in Kufic script and also influenced speech. B. The spoken language in this dynasty, due to the internal and external changes of the language from the Parthian form, was transformed into the old Tabari and then the new Tabari, which is still used.

Keywords: Islamic period , language, historical , Padusbanian dynasty